

**„BY CHRONIĆ DZIECI I MŁODZIEŻ”
NORMY DOTYCZĄCE OCHRONY DZIECI
I MŁODZIEŻY W DIECEZJI KALISKIEJ^{*}**

** W opracowaniu Norm ochrony dzieci i młodzieży w diecezji kaliskiej, poza pracą zespołu redakcyjnego, korzystano z następujących źródeł: Wytyczne Konferencji Episkopatu Polski, Wytyczne dotyczące ochrony dzieci i młodzieży w archidiecezji gnieźnieńskiej, Normy dotyczące ochrony dzieci i młodzieży. Kodeks właściwego postępowania w diecezji wrocławskiej.*

Kalisz 2019

DEKRET
**zatwierdzający „Normy dotyczące ochrony dzieci i młodzieży
w diecezji kaliskiej”**

Mając na uwadze wskazania Konferencji Episkopatu Polski dotyczące prewencji Kościoła wobec wszelkich form przemocy, a zwłaszcza wykorzystania seksualnego małoletnich, niniejszym z dniem 12 września 2019 roku,

zatwierdzam

*„Normy dotyczące ochrony dzieci i młodzieży
w diecezji kaliskiej.
By chronić dzieci i młodzież”.*

Jednocześnie polecam wdrożenie programu prewencyjnego.

Normy te, przeznaczone do stosowania przez osoby duchowne, konsekrowane i świeckie, które podejmują jakąkolwiek posługę wobec dzieci i młodzieży na terenie diecezji kaliskiej, wchodzi w życie i stają się obowiązujące od dnia 1 grudnia 2019 roku.

/-/ + Edward Janiak
Biskup Kaliski

/-/ ks. Marcin Papuziński
Kanclerz Kurii

Kalisz, dnia 12 września 2019 roku
Wspomnienie Najświętszego Imienia Maryi
L.dz. 2473/2019

I. WSTĘP

„Gdy Mędrcy odjechali, oto anioł Pański ukazał się Józefowi we śnie i rzekł: << Wstań, weź Dziecię i Jego Matkę i uchodź do Egiptu; pozostań tam, aż ci powiem; bo Herod będzie szukał Dziecięcia, aby Je zgładzić>>. On wstał, wziął w nocy Dziecię i Jego Matkę i udał się do Egiptu; tam pozostał aż do śmierci Heroda”. (Mt 2, 13-15a)

Ewangelia według św. Mateusza rozpoczyna się historią ochrony Dziecka przed przemocą. Święty Józef, człowiek wiary, chronił Dziecię Jezus. Czyn św. Józefa jest wzorcem dla człowieka wierzącego, który zawsze powinien chronić dziecko. Także Kościół Kaliski wpatrzony w swojego wielkiego Patrona pragnie poszukiwać dróg, które doprowadzą do ochrony najmniejszych i najsłabszych jego członków. Kościół pragnie towarzyszyć dzieciom w ich rozwoju i wzroście. Jak św. Józef, który „pomagał we wzrastaniu, w rozwoju Jezusa. Szukał miejsca, aby Dziecko mogło się narodzić; troszczył się o nie; pomagał wzrastać; uczył rzemiosła: tylu rzeczy... W milczeniu. Nigdy nie przypisał sobie tego, co było przynależne Synowi: pozwolił wzrastać w ciszy. Pozwolił dojrzewać: to byłoby słowo stanowiące wielką pomoc dla nas; dla nas, którzy z natury zawsze chcemy urządzać wszystko po swojemu, szczególnie w życiu innych. A on pozwalał wzrastać. Czuwał. Pomagał, ale w milczeniu”. (Franciszek, *Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w kaplicy Domu św. Marty na Watykanie*, 18.12.2018 r.)

„By chronić dzieci i młodzież”. Normy ochrony dzieci i młodzieży w diecezji kaliskiej są realizacją wskazań zawartych w wytycznych Konferencji Episkopatu Polski *Prewencja nadużyć seksualnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej* z 10 – 11 czerwca 2014 roku, w których

biskupi piszą: „prewencja nadużyć seksualnych wobec nieletnich stanowi integralną część zaangażowania Kościoła w pracę z dziećmi i z młodzieżą. Wspólnota wiary zapewnia dzieciom i młodzieży bezpieczne i przejrzyste środowisko wzrostu, które współtworzą wszyscy odpowiedzialni za wspieranie rodziców w przekazywaniu wiary przez nauczanie i różne formy pracy duszpasterskiej. Prewencja ma na celu wyeliminowanie ryzyka popełnienia nadużyć seksualnych w ścisłym tego słowa znaczeniu przez kogokolwiek z uczestników duszpasterstwa dzieci i młodzieży. Ma również pomóc w uniknięciu psychicznych i fizycznych przekroczeń granic intymności. Cel ten ma być osiągnięty przez programy pomagające rodzicom, jak również osobom zaangażowanym w duszpasterstwo i wychowanie, w rozpoznaniu oznak wykorzystywania seksualnego i w odpowiedniej reakcji na nie. Prewencja ma się przyczynić do promocji ochrony dzieci i młodzieży przed różnymi formami przemocy i wykorzystania również poza środowiskami kościelnymi”.

Należy pamiętać, że „przestępstwa związane z wykorzystywaniem seksualnym obrażają naszego Pana, powodując u ofiar szkody fizyczne, psychiczne i duchowe oraz szkodzą wspólnocie wiernych. Aby takie zjawiska, w jakichkolwiek formach, nie miały więcej miejsca, potrzebne jest nieustanne i głębokie nawrócenie serc, potwierdzone konkretnymi i skutecznymi działaniami, które angażowałyby wszystkich w Kościele, tak aby osobista świętość i zaangażowanie moralne mogły przyczynić się do krzewienia pełnej wiarygodności przepowiadania ewangelicznego i skuteczności misji Kościoła” (Franciszek, *Motu Proprio Vos estis lux mundi*, 7.05.2019 roku).

Normy przeznaczone są do stosowania we wszystkich parafiach, wspólnotach i dziełach prowadzonych w ramach diecezji kaliskiej,

zarówno przez osoby duchowne, konsekrowane, jak i świeckie, które podejmują posługę wśród dzieci i młodzieży. Jako członkowie Kościoła Kaliskiego opieramy się w naszym życiu i postępowaniu z innymi na zasadach Ewangelii, traktując z należnym szacunkiem wszystkich ludzi, w pierwszym rzędzie tych, z którymi mamy bezpośredni kontakt. Jednoznacznie potępiamy, jako sprzeczne z zasadami życia społecznego oraz chrześcijańskiego, wszelkie akty przemocy: fizycznej, werbalnej, psychicznej i seksualnej oraz akty wykorzystania seksualnego dokonywane wobec osób powierzonych naszej trosce i pozostających w jakiegokolwiek formie zależności wobec nas.

Celem *Norm* jest wyeliminowanie wykorzystania seksualnego w pracy duszpasterskiej z dziećmi i młodzieżą, pomoc w ochronie granic intymności psychicznej i fizycznej, przyczynianie się do promocji ochrony dzieci i młodzieży w środowiskach pozakościelnych oraz „naprawa” tego, co w przeszłości ułatwiało wykorzystywanie seksualne małoletnich w środowiskach duszpasterskich.

II. NORMY

A. Normy powszechne

1. Polskie prawo karne

- a) polskie prawo karne stawia granicę 15 lat, poniżej której – w przypadku jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym – mamy do czynienia z wykorzystaniem seksualnym, które jest traktowane ze szczególną surowością. W takim przypadku nie ma znaczenia zgoda wyrażona przez poszkodowanego,

a wszelkie tego typu czynności są zabronione oraz ścigane z urzędu.

W świetle prawa polskiego osoba małoletnia powyżej 15 roku życia może swobodnie decydować o kontaktach seksualnych, jednakże może dochodzić do zmuszania jej do nich lub też do innych czynności o charakterze seksualnym, także przy nadużyciu stosunku zależności formalnej lub duszpasterskiej, co według prawa, zgodnie z art. 199 kk, jest przestępstwem. Przypadek taki ma miejsce w sytuacji wykorzystywania wszelkich zależności bądź krytycznej sytuacji pokrzywdzonego (pomiędzy dorosłym a małoletnim, ale też pomiędzy dorosłymi) w relacjach: wychowawca–wychowanek, pracodawca–pracownik, przełożony–podwładny, duchowny–penitent.

- a) kodeks karny w art. 240 § 1 (po nowelizacji) stanowi: *Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, art. 118a, art. 120–124, art. 127, art. 128, art. 130, art. 134, art.140, art. 148, art. 156, art. 163, art. 166, art. 189, art. 197 § 3 lub 4, art. 198, art. 200, art. 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.*
- b) czyny określone w cytowanym art. 200 są następujące:
- obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 oraz tzw. inne czynności seksualne,

- prezentowanie małoletnim treści pornograficznych,
 - wykonywanie w obecności małoletniego czynności seksualnej,
 - rozpowszechnianie treści pornograficznych w sposób umożliwiający małoletniemu poniżej lat 15 zapoznanie się z nimi.
- c) czyny zabronione, które bezwzględnie należy zgłosić polskim organom ścigania, są zatem następujące:
- zgwałcenie osoby poniżej lat 15 (art. 197 § 3 ust. 2 kk),
 - wykorzystanie seksualne osoby upośledzonej umysłowo (art.198 kk),
 - obcowanie seksualne z osobą małoletnią poniżej lat 15 (art. 200 § 1 kk),
 - udostępnianie treści pornograficznych małoletniemu poniżej lat 15 (art. 200 § 3–5 kk),
 - nawiązywanie przy pomocy sieci teleinformatycznych kontaktu z małoletnim poniżej lat 15 w celu wykorzystania seksualnego (art. 200a kk).
- d) ponadto do karalnych przestępstw seksualnych z małoletnimi, które nie są objęte obowiązkiem zawiadomienia z art. 240 kk, należą:
- nadużycie stosunku zależności lub zaufania wobec małoletniego albo w zamian za udzielenie lub obietnicę korzyści majątkowej lub osobistej wobec małoletniego w celu wykorzystania seksualnego (art. 199 kk),
 - wytwarzanie, rozpowszechnianie i posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego poniżej lat 15 (art. 202 § 3–4c kk).
- e) według polskiego prawa (art. 39 kk) do środków ochrony

małoletnich zalicza się m.in. następujące środki karne:

- zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi,
- obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
- zakaz kontaktowania się z określonymi osobami,
- zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Środki te mają na celu działania prewencyjne oraz „unieszkodliwienie” tego, kto dopuszcza się przestępstw wobec dzieci.

Wszystkie osoby zaangażowane w działalność różnorodnych instytucji kościelnych na terenie diecezji kaliskiej muszą mieć świadomość prawnego obowiązku zgłaszania odpowiednim organom państwowym przestępstw przeciwko małoletnim.

Osoby, które zdobędą wiedzę o przestępstwie dokonanym przez duchownego lub inną osobę na terenie dowolnej placówki kościelnej zobowiązane są zawsze niezwłocznie poinformować o tym Biskupa Kaliskiego lub jego delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży, a także podjąć działania zgodne z obowiązującymi procedurami.

- f) stwierdzenie wiarygodności czynów, o których mowa w art. 240 kk.

Art. 240 kk. mówi o obowiązku zgłaszania „wiarygodnych informacji”, tj. takich, które u każdego człowieka rozsądnie oceniającego fakty powinny wywołać podejrzenie co do

zaistnienia przestępstwa (liczy się tu uzasadnione przekonanie o prawdziwości informacji, jednak osoba, na której ciąży obowiązek zgłoszenia, nie ma uprawnienia do badania prawdziwości powziętej informacji). W tym celu należy przestrzegać następujących zasad:

- w przypadku oskarżeń przeciwko osobom duchownym podejmowane jest równoczesne dochodzenie wstępne zgodne z *Wytycznymi KEP*.
- w przypadku, gdy osoba duchowna jest naocznym świadkiem przestępstwa, wówczas jej relacja złożona na piśmie (nawet krótka notatka) jest poświadczeniem faktu i w oparciu o nią podejmuje się działania angażujące organy ścigania.
- gdy osoba duchowna uzyska informację o popełnieniu przestępstwa od ofiary lub osoby trzeciej, będącej świadkiem zdarzenia, uwiarygodnienie tego faktu następuje przez sporządzenie notatki z rozmowy. Jeśli to możliwe, winna ona być potwierdzona własnoręcznym podpisem przez osobę informującą, ale nie należy tego wymagać od dzieci. Należy również poinformować daną osobę o prawnym obowiązku zgłaszania takich przypadków organom ścigania oraz ustalić, kto i w jakiej formie tego dokona.

g) kilka dodatkowych uwag

- w przypadkach dotyczących osób duchownych zgłoszenie właściwym organom winno dokonywać się za pośrednictwem Kurii Diecezjalnej w Kaliszu.
- podczas gromadzenia i przechowywania danych, poza

obowiązkiem rzetelności i dyskrecji, konieczne jest uwzględnienie aktualnych norm prawnych. Po wejściu w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych (RODO) należy pamiętać o uwzględnieniu przepisów wewnętrzkościelnych dotyczących ochrony danych osobowych zawartych w Dekrecie ogólnym w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydanym przez Konferencję Episkopatu Polski w dniu 13 marca 2018 r.

- sekret powierzony podczas spowiedzi jest objęty absolutną tajemnicą i nie może być złamany (wykroczenie poza ten przepis pociąga konsekwencje przewidziane przez prawo kanoniczne). W tradycji i nauczaniu Kościoła dyskrecji podlega również kierownictwo duchowe, ale należy pamiętać, że w polskim prawie karnym nie jest ono chronione.

2. Prawo kanoniczne

- a) prawo kościelne do najcięższych przestępstw dokonywanych na tle seksualnym zalicza:
 - wykroczenie przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z osobą poniżej 18 roku życia albo dorosłą, która trwale jest niezdolna do posługiwania się rozumem, tj. jakikolwiek czyn zewnętrzny mający znamiona grzechu ciężkiego w dziedzinie seksualności (art. 6 Norm *De gravioribus delictis*).

Tradycja Kościoła zawsze uważała, że szóste przykazanie obejmuje całość ludzkiej płciowości (KKK 2336), a więc przestępstwem jest nie tylko pełen stosunek seksualny (w jakiegokolwiek formie), ale też: dotykanie intymnych części ciała, zmysłowy pocałunek w usta, masturbacja, doprowadzenie do czynności seksualnej małoletniego z inną osobą, której duchowny miałby się przyglądać, demonstrowanie małoletniemu czynności seksualnych dokonywanych przez osoby trzecie lub nagrań pornograficznych, obnażanie się, prowokowanie lub namawianie do grzechu nieczystego, także przy pomocy e-maila lub SMS-a, fotografowanie lub filmowanie małoletnich w celach pornograficznych, a nawet prowadzenie rozmów na tematy seksualne w sposób erotyzujący. Do przestępstwa nie jest więc konieczny kontakt fizyczny, ale wystarczy czyn dokonany przez telefon czy Internet. Każde działanie sprawcy, niezależnie od czasu trwania, w celu wykorzystania małoletniego dla uzyskania satysfakcji seksualnej już samo w sobie jest przestępstwem;

- nabywanie, przechowywanie albo upowszechnianie obrazów pornograficznych, przedstawiających małoletnich poniżej 14 roku życia, przez duchownego (art. 6 Norm *De gravioribus delictis*); chodzi tu o nabywanie i przechowywanie w jakiegokolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia oraz o wszelkie czynności o charakterze seksualnym: bezpośrednim lub pośrednim, dokonywane z małoletnimi, o których mowa w polskim prawie karnym, w tym także gromadzenie i przechowywanie pornografii dziecięcej. W prawie kościelnym granica małoletniości została jednak wyznaczona na 18 lat (inaczej niż w polskim prawie karnym).

W przypadkach, gdy ofiarami są osoby, które ukończyły 18 rok życia, ale pozostają trwale niezdolne do posługiwania się rozumem, stosuje się te same przepisy, które odnoszą się do osób małoletnich;

- nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu (kan. 1387 KPK; art. 4 Norm *De gravioribus delictis*); ze szczególną powagą i surowością traktowane są te przypadki, w których kapłan użył sakramentu pokuty lub wykorzystał inną zależność penitenta, np. w kierownictwie duchowym, do wytypowania ofiary oraz jako pretekst do pierwszego kontaktu, kontynuowanego poza formułą sakramentu pokuty, podczas którego dochodziłoby do jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym, o których mowa w prawie;
- ponadto kan. 1395 Kodeksu Prawa Kanonicznego przewiduje sankcje karne dla duchownych także za inne czyny popełnione w sferze seksualności, niepodlegające specjalnym regulacjom.

b) przedawnienie według prawa kościelnego następuje po 20 latach od popełnienia przestępstwa, a gdy mamy do czynienia z grzechem przeciwko osobie małoletniej, przedawnienie liczy się od chwili uzyskania przez ofiarę pełnoletniości, a więc następuje w dniu, gdy kończy ona 38 lat. W niektórych przypadkach, rozpatrywanych indywidualnie, Kongregacja Nauki Wiary może zdecydować o niezastosowaniu reguły o przedawnieniu i rozpatrywać je nawet po tym terminie (art. 7 Norm *De gravioribus delictis*).

- c) biskup diecezjalny w przypadku uzasadnionych podejrzeń odnoszących się do jakiegoś duchownego powinien podjąć zdecydowane działania prewencyjne, tymczasowo lub na stałe kierując domniemanego podejrzanego do takiego miejsca pobytu i pracy, w której nie będzie miał bezpośredniego kontaktu z dziećmi i młodzieżą lub osobami, w stosunku do których dopuścił się nagannego zachowania

B. Normy partykularne – wytyczne obowiązujące w diecezji kaliskiej

Część I – Prawa dzieci i młodzieży

Każde dziecko i młody człowiek oraz osoba niepełnosprawna umysłowo, który został powierzony pod opiekę ma prawo do:

- poszanowania własnej godności
- zaspokojenia potrzeb fizycznych i emocjonalnych
- uznania i szacunku ze strony wychowawców i opiekunów
- swobody wypowiedzi
- przynależności np. do rodziny, grupy oraz kontaktów i relacji społecznych
- otrzymywania wsparcia w rozwoju od wychowawców i opiekunów
- budowania i potwierdzania własnej tożsamości
- poważnego traktowania zgłaszanych dorosłym problemów
- poczucia bezpieczeństwa i doświadczania miłości

Powyższe prawa są niezbywalne, a ich ograniczenia mogą wynikać tylko z norm prawnych, wykonalnych lub prawomocnych orzeczeń władzy sądowniczej, które mają na celu ochronę praw innych osób, a także ich życia, zdrowia oraz moralności społecznej.

Część II – Szczegółowe zasady postępowania w pracy duszpasterskiej z dziećmi i młodzieżą

1. Stosowanie kar cielesnych wobec dzieci i młodzieży jest niedopuszczalne. Od tej zasady nie ma wyjątku.
2. Wszyscy wychowankowie mają prawo do równego traktowania. Nie wolno nikogo faworyzować tak słowem, jak i gestami czy prezentami.
3. W pracy z dziećmi i młodzieżą należy używać środków, metod i języka adekwatnego do ich wieku i rozwoju, unikając wulgaryzmów i erotyzacji. Należy także troszczyć się o odpowiedni i godny strój, stosowny dla działań wychowawczych.
4. Zabrania się częstowania małoletnich tytoniem, alkoholem i innymi środkami psychoaktywnymi oraz zażywania ich w obecności małoletnich. Nie wolno również tolerować ich zażywania przez osoby małoletnie. Podczas pełnienia funkcji wychowawczych duchowni i inni opiekunowie nie mogą pozostawać pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych.
5. Nie można przebywać z małoletnim sam na sam w swoim prywatnym mieszkaniu. Jeżeli dobro małoletniego wymaga indywidualnego spotkania z wychowawcą, spotkanie to nie może się odbywać w warunkach odizolowanych. Informację o czasie i miejscu spotkania należy przekazać rodzicom lub innym osobom odpowiedzialnym za wychowanie. Podczas indywidualnego spotkania prezbiterów

i alumnów (mających takie uprawnienie) z małoletnim obowiązuje strój duchowny.

6. Pod żadnym pozorem nie wolno przyjmować i gościć osób małoletnich pod godzinie 22.00 w budynkach parafialnych (na plebanii i w mieszkaniu duchownych), bez obecności lub pisemnej zgody rodziców lub opiekunów ustawowych.
7. Nietykalkość cielesna dziecka musi być szanowana.

Niewłaściwym zachowaniem i nadużyciem wobec nietykalkości nieletniego są:

- a) wszelkie formy okazywania niechcianej czulości
- b) pełne i mocne uściski i objęcia
- c) dotykanie okolic intymnych
- d) kładzenie się albo spanie obok osoby nieletniej
- e) okazywanie czulości w miejscach wyizolowanych
- d) komplementowanie odnoszące się do rozwoju fizycznego
- e) pocałunki, pieszczoty oraz wszelkie inne zachowania również w formie zabawy, które w naszej kulturze stanowią przekroczenie granic intymności

Właściwym zachowaniem, respektującym nietykalkość nieletniego jest:

- a) uścisk dłoni
- b) delikatne objęcie na powitanie
- c) słowna pochwała
- d) trzymanie za ręce w czasie modlitwy i zabaw
- e) trzymanie za ręce dzieci w czasie spaceru
- f) siadanie w pobliżu małych dzieci

8. Zabronione jest prezentowanie małoletnim jakichkolwiek treści erotycznych, pornograficznych oraz zawierających sceny przemocy, w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia.
9. W obecności małoletnich nie wolno wypowiadać żartów o podtekście seksualnym. W przypadku konieczności podjęcia rozmów na temat płciowości należy wykazać się delikatnością i roztropnością, przy czym należy roztropnie rozeznaczyć, czy takiej rozmowy nie powinien przeprowadzić specjalista.
10. Zabronione jest przesyłanie małoletniemu za pomocą jakiegokolwiek urządzenia jakichkolwiek treści mających podtekst seksualny, naruszający jego intymność lub pozwalający przypuszczać, że autor tych treści ma na celu rozbudzenie emocjonalne małoletniego, bądź doprowadzenie do jakichkolwiek czynności seksualnych. Nie wolno także angażować się w sposób zaborczy w prywatne życie małoletniego.
11. Dzieci i młodzież mają prawo do prywatności. Z tej racji nie wolno naruszać tajemnicy korespondencji małoletnich, ani robić im zdjęć lub filmować bez zgody ich rodziców lub ustawowych opiekunów, a tym bardziej zamieszczać ich w mediach społecznościowych.
12. Zabrania się zamieszczania prywatnych, nieobyczajnych zdjęć w mediach społecznościowych, do których – jak domniemy – mają dostęp osoby nieletnie.
13. Nie wolno wyręczać dzieci i młodzieży w czynnościach natury osobistej. Jeśli wychowankowie z racji wieku, bądź fizycznych ograniczeń nie są w stanie wykonać takich czynności, pomocy powinni udzielać świeccy wychowawcy, najlepiej tej samej płci, po poinformowaniu o takiej konieczności rodzica lub opiekuna.

14. Nie wolno bagatelizować agresji fizycznej oraz przemocy psychicznej (emocjonalnej) pomiędzy małoletnimi. Każdy taki przypadek wymaga natychmiastowej reakcji ze stron wychowawcy.
15. Nie wolno zabierać małoletnich na samodzielne wyjazdy bez pisemnej zgody rodziców lub prawnych opiekunów. Nie wolno nieletnich przewozić lub podwozić prywatnym samochodem. Na wyjazdy grupowe małoletnich należy uzyskać pisemną zgodę rodziców lub prawnych opiekunów. Podczas wyjazdu rodzice mają prawo do ciągłego kontaktu ze swoim dzieckiem oraz ich opiekunem. Należy zadbać o odpowiednią ilość wychowawców, proporcjonalną do liczny uczestników i z uwzględnieniem ich płci zgodnie z normami zawartymi w rozporządzeniu ministerstwa oraz z przepisami prawa polskiego.
16. Organizator jakichkolwiek zajęć wychowawczych z dziećmi i młodzieżą jest odpowiedzialny za ochronę ich danych osobowych.
17. Parafie i organizacje kościelne oraz osoby duchowne, które zapewniają małoletnim dostęp do internetu, powinni wdrożyć środki bezpieczeństwa (w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające), uniemożliwiające dostęp do treści stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju (w tym treści erotycznych i przemocy pod różnymi postaciami)

Część III – Normy proceduralne

1. Wychowawcy dzieci i młodzieży powinni umieć rozpoznawać zachowania małoletniego mogące wskazywać, że został on wykorzystany seksualnie albo doznał przemocy fizycznej lub psychicznej (należy do nich między innymi: erotyzacja

nieproporcjonalna do wieku, prowokacyjne zachowania małoletniego, zachowania autodestrukcyjne, dolegliwości psychosomatyczne i nerwicowe, problemy szkolne). Każda osoba pracująca z dziećmi i młodzieżą ma obowiązek zdobywania wiedzy dotyczącej umiejętności rozpoznawania symptomów mogących wskazywać, że osoba małoletnia doznaje krzywdy.

2. Kiedy otrzymujemy informację obciążającą duchownego lub inną osobę zarzutem o molestowanie (niezależnie od tego, czy zgłasza się sama „ofiara” czy jej otoczenie) należy:

- z uwagą i życzliwością wysłuchać, starać się pozyskać podstawowe informacje odnoszące się do czasu, miejsca, okoliczności zdarzeń oraz wieku pokrzywdzonego w okresie, gdy mogło dojść do wykorzystania
- od samego początku wykazać zrozumienie i zainteresowanie, nie bagatelizując, nie komentując i nie lekceważąc sprawy
- w miarę możliwości upewnić się, czy podane informacje są prawdziwe (nie sugerować danej osobie, że „nic wielkiego się nie stało”, nie kwestionować jej doświadczenia i nie wydawać pochopnych sądów)
- poinformować ją o konieczności przekazania tej sprawy dalej (według procedur kościelnych i państwowych) oraz o potrzebie spotkania z osobą, która w imieniu biskupa przeprowadzi wstępne dochodzenie
- niedopuszczalne jest prowadzenie samodzielnego śledztwa czy też równoległego dochodzenia, kiedy sprawa zostanie przekazana ordynariuszowi
- w przypadku, kiedy sprawa jest już znana opinii publicznej rozsądną rzeczą jest nie wypowiadać się w sprawie

- należy być gotowym na udzielenie pomocy osobie, która prowadzi dochodzenie
3. W przypadku, gdy osoba duchowna lub inna osoba z ramienia Kościoła opiekująca się dzieckiem jest oskarżana:
- nawet jeśli zarzuty są nieprawdziwe i krzywdzące, należy niezwłocznie powiadomić o wszystkim biskupa lub jego delegata, którzy podejmą konieczne działania
 - zakazuje się kontaktu z oskarżającym, gdyż może to zostać odczytane jako próba nacisku, mająca na celu „zamknięcie mu ust” i wyciszenie całej sprawy
4. W przypadku, kiedy w środowisku zaczynają krążyć plotki o rzekomym nagannym postępowaniu kapłana lub innej osoby z ramienia Kościoła opiekującej się dzieckiem, należy o tym poinformować biskupa lub delegata (nawet jeśli sprawa wydaje się niewiarygodna). Nie wolno jednak prowadzić dochodzenia na własną rękę.
5. W przypadku oskarżeń możemy spotykać się z całą gamą możliwości: od autentycznych przypadków seksualnych przestępstw po nieprawdziwe oskarżenia, a nawet prowokacje, to jednak należy zrobić wszystko, aby już od samego początku starać się tworzyć atmosferę wzajemnego zaufania i spokoju, wykluczając wszelką agresję czynną lub bierną, a także jakiegokolwiek gwałtowne reakcje, które wymagałyby późniejszego tłumaczenia się lub przeprosin. Należy unikać wszystkiego, co miałyby pozór działań mających na celu wyciszenie lub zatuszowanie sprawy, a nie prowadziłyby do dojścia do pełnej prawdy.
6. Wiadomość o fakcie przemocy czy wykorzystania małoletniego lub

o prawdopodobieństwie tych faktów może pochodzić z następujących źródeł: sam małoletni może to ujawnić, może to uczynić inna osoba; małoletni może pokazywać zranienia, a zaburzenia jego zachowania mogą wskazywać na to, że prawdopodobnie doświadcza on jakiegoś rodzaju przemocy. Wówczas należy zachować spokój, potraktować małoletniego poważnie, wysłuchać ze zrozumieniem; poinformować go, że ujawniając problem postąpił właściwie; zapewnić małoletniego, że zostanie zrobione wszystko, by mu pomóc; wyjaśnić, że nie ponosi on winy za zaistniałą sytuację oraz że usłyszanyimi informacjami będzie musiał podzielić się z innymi. Nie wolno zobowiązywać się do zachowania tajemnicy. Należy wreszcie poinformować małoletniego co będzie trzeba dalej zrobić. Z takiego spotkania należy sporządzić notatkę i czytelnie ją podpisać (podpis składa przyjmujący wiadomość o wykorzystaniu oraz małoletni lub jego opiekun).

7. Osobie małoletniej należy zapewnić bezpieczeństwo, oddzielając ją od domniemanego sprawcy. Nie należy lekceważyć jej słów, wyrażać przypuszczeń, sugestii, stawiać hipotez, przedstawiać alternatywnych wyjaśnień, wyciągać dodatkowych informacji. To co małoletni powiedział w sposób dobrowolny, jest nieprzekraczalną granicą. Nie należy mu też składać żadnych obietnic, szczególnie zachowania tajemnicy.
8. Pod żadnym pozorem, osobie odbierającej relację o możliwym wykorzystaniu nie wolno na ten temat rozmawiać z domniemanym sprawcą oraz z osobami postronnymi.
9. O krzywdzie wyrządzonej małoletniemu należy niezwłocznie poinformować jego rodziców lub prawnych opiekunów i zastosować się do ich woli odnośnie do małoletniego.
10. Fakt wykorzystania seksualnego małoletniego, próbę wykonania

takiej czynności lub uczynioną mu krzywdę fizyczną lub emocjonalną należy bezzwłocznie zgłosić do biskupa diecezjalnego lub delegata biskupa diecezjalnego ds. ochrony dzieci i młodzieży. Norma ta dotyczy wszystkich sytuacji, w których osobą oskarżoną był duchowny, alumn lub inna osoba sprawująca opiekę z ramienia Kościoła. Zgłoszenia ww. osobom należy dokonać także wbrew woli czy to małoletniego czy też jego rodziców.

11. Osoba, która ma wiedzę na temat wykorzystania seksualnego osoby małoletniej, bądź innej krzywdy fizycznej lub psychicznej, ma obowiązek współpracowania z odpowiednimi władzami kościelnymi i państwowymi, w celu wyjaśnienia sprawy i zapewnienia bezpieczeństwa małoletniemu. Należy przy tym pamiętać o nienaruszalności tajemnicy spowiedzi.
12. Na równi z faktycznym wykorzystaniem seksualnym małoletniego lub zastosowaniem wobec niego przemocy fizycznej należy traktować próbę uczynienia mu takiej krzywdy.

Część IV – Postanowienia końcowe

1. Sytuacje wątpliwe należy rozstrzygać na rzecz dobra osoby małoletniej. Nie należy podejmować dochodzenia na własną rękę.
2. Nieprzestrzeganie powyższych norm będzie wiązało się z odpowiedzialnością wobec biskupa diecezjalnego i polskiego wymiaru sprawiedliwości.
3. Interpretacja powyższych norm należy do biskupa diecezjalnego, który będzie się kierował przede wszystkim dobrem osoby małoletniej.
4. Wszyscy duchowni diecezji kaliskiej, a zwłaszcza ci, którym

powierzono różne sektory duszpasterstwa, w porozumieniu z księżmi dziekanami, proboszczami i innymi przełożonymi są odpowiedzialni za wdrożenie zapisów powyższych norm.

5. Każdy duchowny diecezji kaliskiej zobowiązany jest do zapoznania się z powyższym dokumentem, i stosowaniu go w posłudze duszpasterskiej i życiu osobistym, co należy poświadczyć na piśmie. Dokument ten będzie złożony w aktach personalnych.
6. Rektor Wyższego Seminarium Duchownego wraz ze swoimi współpracownikami jest odpowiedzialny za zapoznanie alumnów z przedmiotowym dokumentem i odebranie od nich oświadczeń o zapoznaniu się z jego treścią i stosowaniu go w życiu osobistym, co należy poświadczyć na piśmie. Dokument taki zostanie złożony w aktach osobowych każdego alumna.
7. Dyrektor Wydziału Katechetycznego jest odpowiedzialny za zapoznanie katechetów z przedmiotowym dokumentem i odebranie od nich oświadczenia o zapoznaniu się z jego treścią i stosowaniu go w pracy katechetycznej i w życiu osobistym, co należy poświadczyć na piśmie. Dokument taki zostanie złożony w archiwum Wydziału Katechetycznego.
8. Przewodniczący Komisji Duszpasterstwa Rodzin jest odpowiedzialny za zapoznanie doradców życia rodzinnego z przedmiotowym dokumentem i odebranie od nich oświadczenia o zapoznaniu się z jego treścią i stosowaniu go w posłudze wobec Kościoła i w życiu osobistym, co należy poświadczyć na piśmie. Dokument taki zostanie złożony w archiwum Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin.
9. Dyrektor *Caritas* diecezjalnej jest odpowiedzialny za zapoznanie pracowników i wolontariuszy *Caritas* z przedmiotowym dokumentem i odebranie od nich oświadczenia o zapoznaniu się z jego treścią

i stosowaniu go w posłudze wobec Kościoła i w życiu osobistym, co należy poświadczyć na piśmie. Dokument taki zostanie złożony w archiwum *Caritas* diecezjalnej.

- 10.** Listę osób, które podpisały stosowne oświadczenia należy niezwłocznie przesłać delegatowi Biskupa Kaliskiego ds. ochrony dzieci i młodzieży. Listę tę należy aktualizować.
- 11.** Normy powyższe będą podlegały aktualizacji.
- 12.** Dokument wchodzi w życie zgodnie z dekretem Biskupa Kaliskiego.

Część V - Aneksy

Aneks I - Realizacja programu

1. Założenia teoretyczne:

Do realizacji programu prewencji zostaną wykorzystane strategie profilaktyczne oraz teorie wyjaśniające przyczynę problemu:

a) Strategie profilaktyczne:

✓ Strategie wiodące:

- kształtowanie umiejętności życiowych,
- rozwój umiejętności wychowawczych,
- edukacja normatywna,
- budowanie więzi z rodziną,
- wsparcie mentorów.

✓ Strategie uzupełniające:

- przekaz wiedzy,
- alternatyw,
- edukacja rówieśnicza,
- trening umiejętności odmawiania.

b) Teorie wyjaśniające przyczynę problemu:

- teoria społecznego uczenia się,
- koncepcja substancji „torujących drogę”.

2. Prewencja zakłada w zależności od grupy i specyfiki oddziaływań, profilaktykę na trzech poziomach:

- Uniwersalna (uprzedzająca, podstawowa), skierowaną

do szerokich grup społecznych,

- Selektywna (hamowania), skierowaną do tak zwanych grup ryzyka,
- Wskazująca (interwencji), skierowaną do osób wysokiego ryzyka.

3. Cele, w tym określenie celu ogólnego, uwzględniającego przyjęte wcześniej założenia teoretyczne oraz cele ogólne.

a) Cel ogólny:

- ✓ Ochrona nieletnich przed wykorzystaniem seksualnym w Kościele i społeczeństwie.

b) Cele szczegółowe:

- ✓ wyeliminowanie ryzyka wykorzystania seksualnego w pracy duszpasterskiej z dziećmi i młodzieżą,
- ✓ pomoc w ochronie granic intymności psychicznej i fizycznej,
- ✓ niwelowanie czynników, które w przeszłości ułatwiły wykorzystywanie seksualne małoletnich w środowiskach duszpasterskich,
- ✓ promocja ochrony dzieci i młodzieży w środowiskach pozakościelnych.

4. Treści i zadania realizowane na poszczególnych poziomach profilaktyk - struktura i sposób wykonania zadania.

a) Profilaktyka uniwersalna (podstawowa)

- Działania adresowane do całych grup, bez względu

na stopień zagrożenia, prowadzone przez specjalistów, doradców życia rodzinnego, katechetów ale też nauczycieli, liderów młodzieżowych, wolontariuszy

- Działania prowadzone w każdej parafii i innych placówkach zakonnych
- Celem jest ochrona i tworzenie nowych czynników ochronnych
- Skuteczność polega na wzmacnianiu systemu pozytywnych norm i wartości, przekonywaniu o wadze zdrowia psychofizycznego i społecznego oraz duchowego

Podjęcie zadań:

➤ Duszpasterstwo Rodzin

- ✓ zapoznanie doradców życia rodzinnego z dokumentami na temat prewencji nadużyć wobec dzieci i młodzieży obowiązującymi w diecezji kaliskiej;
- ✓ opracowanie ankiety badającej ilość rodzin wysokiego ryzyka;
- ✓ opracowanie konspektów wspomagających przygotowanie do małżeństwa z uwzględnieniem profilaktyki wobec dzieci i młodzieży;
- ✓ uczenie rodziców rozmowy z dziećmi na tematy seksualne, rozpoznawania zagrożeń w internecie;
- ✓ ochrona dzieci przed przemocą poprzez opracowanie tematów np. „Wychowanie dzieci – współczesne zagrożenia” i włączenie ich do warsztatów kursów przygotowujących do sakramentu małżeństwa.
- ✓ cykliczne szkolenia dla doradców życia rodzinnego nt.: Dziecko wykorzystane seksualnie – rozpoznanie i pomoc.

➤ **Wydział Katechetyczny**

- ✓ zwiększenie wymagań dokumentacyjnych przy zatrudnianiu nowych katechetów: opinia proboszcza miejsca zamieszkania katechety, zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, oświadczenie katechety o niepopelnieniu czynu zabronionego (por. aneks III), osobisty odbiór misji kanonicznej w Wydziale Katechetycznym;
- ✓ zapoznanie katechetów z dokumentami na temat prewencji nadużyć wobec dzieci i młodzieży obowiązujące w diecezji kaliskiej;
- ✓ nawiązanie współpracy ze szkołami i przedszkolami katolickimi w celu zweryfikowania stopnia wprowadzania *systemu prewencji nadużyć*;
- ✓ szkolenia dla katechetów nt.: *Dziecko wykorzystane seksualnie – rozpoznanie i pomoc*;
- ✓ wskazanie materiałów do prowadzenia katechez i spotkań formacyjnych dla dzieci i młodzieży traktujących o prewencji.

➤ **Stała formacja kapłanów**

- ✓ przeprowadzenie szkolenia dla wszystkich księży proboszczów i wikariuszy w zakresie procedury postępowania w konkretnych przypadkach, pomocy ofiarom, rozpoznawania symptomów nadużyć (ofiara/ sprawca);
- ✓ zapoznanie kapłanów z normami dotyczącymi ochrony dzieci i młodzieży - Kodeksem właściwego postępowania w diecezji kaliskiej, potwierdzenie przyjęcia własnoręcznym podpisem;

- ✓ umieszczenie powyższego dokumentu w teczce personalnej każdego kapłana;
 - ✓ obowiązkowe i cykliczne skrutynia po święceniach (prowadzone przez okres trzech lat, dwa razy w roku przez biskupa lub wskazanych kapłanów);
 - ✓ rekolekcje kapłańskie tematyczne dla roczników 3-5 po święceniach.
- **Formacja seminaryjna**
- ✓ opracowanie nowego formularza zgłoszeniowego kandydata do Wyższego Seminarium Duchownego w Kaliszu, zawierającego pytania dotyczące: praktykowania homoseksualizmu, głęboko zakorzenionych tendencji homoseksualnych, wspierania kultury gejowskiej, powiązań z przestępstwami lub sytuacjami nadużyć seksualnych, bolesnych doświadczeń w tym zakresie. W okresie propedeutycznym badanie i opinia psychologiczna;
 - ✓ włączenie do programu formacyjnego specyficznych zajęć, seminariów, warsztatów o ochronie niepełnoletnich;
 - ✓ ukazywanie, przy pomocy różnorodnych form i środków, pozytywnego wymiaru sfery seksualnej;
 - ✓ kształtowanie właściwej tożsamości seksualnej poprzez: akceptację sfery seksualnej, ukierunkowanie jej na głębszą integrację ze sferą emocjonalną i duchową;
 - ✓ akcentowanie wartości życia w celibacie i czystości, jako radosnego daru z siebie, składanego Bogu i bliźnim;
 - ✓ przekaz alumnom odpowiedniej wiedzy w zakresie odpowiedzialności na forum kościelnym i państwowym za przestępstwa seksualne, popełnione z osobami

niepełnoletnimi, w zakresie procedur w odniesieniu do kontaktu z ofiarami nadużyć seksualnych popełnionych przez duchownego. Propozycja wykładu monograficznego: *Ochrona małoletnich w kanonicznym prawie karnym*;

- ✓ informowanie alumnów o szczegółowych zasadach postępowania z niepełnoletnimi;
- ✓ szkolenie w zakresie profilaktyki przed organizowanymi rekolekcjami, koloniami, wyjazdami z dziećmi i młodzieżą, z udziałem lub pod kierunkiem alumnów;
- ✓ spotkania prewencyjne z formatorami.

➤ **Caritas diecezjalna**

- ✓ weryfikacja pracowników i wolontariuszy *Caritas* pod kątem karalności raz do roku oraz w Rejestrze pedofilów raz w miesiącu;
- ✓ zapoznanie pracowników i wolontariuszy z normami dotyczącymi ochrony dzieci i młodzieży - Kodeksem właściwego postępowania w diecezji kaliskiej, potwierdzenie przyjęcia własnoręcznym podpisem.

➤ **Duszpasterstwo ogólne**

- ✓ współpraca z proboszczami w celu wprowadzenia programu prewencji w parafiach (w rejonach szkolenie księży, pracowników i wolontariuszy kościelnych posługujących w parafii, animatorów, osoby odpowiedzialne za grupy duszpasterskie młodzieżowe i dziecięce);
- ✓ zapoznanie pracowników i wolontariuszy pracujących w parafii z normami dotyczącymi ochrony dzieci i młodzieży - Kodeksem właściwego postępowania w diecezji kaliskiej, potwierdzenie przyjęcia własnoręcznym podpisem.

b) Profilaktyka selektywna

- ukierunkowana jest na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka, które ze względu na swoją sytuację społeczną, ekonomiczną czy środowiskową, narażone mogą być na zachowania ryzykowne (używanie środków psychoaktywnych, niekorzystne zachowania seksualne, drobna przestępczość)
 - adresowana głównie do dzieci i młodzieży z dysfunkcyjnych i rozbitych rodzin
 - celem jest uprzedzanie i opóźnianie zachowań ryzykownych, rozpoznawanie i eliminowanie najważniejszych czynników ryzyka i wzmacnianie czynników ochronnych
 - ważna na tym poziomie jest rzetelna diagnoza i właściwy wybór odbiorców działań selektywnych
- **Duszpasterstwo Rodzin:**
- ✓ objęcie pomocą rodzin wysokiego ryzyka – opracowanie ulotki z danymi instytucji wspomagających rodziny wysokiego ryzyka
- **Wydział Katechetyczny:**
- ✓ upowszechnienie informacji dotyczącej wsparcia rodzin wysokiego ryzyka w diecezji kaliskiej (ulotka).
- **Duszpasterstwo ogólne:**
- ✓ upowszechnienie informacji dotyczącej wsparcia rodzin wysokiego ryzyka w diecezji kaliskiej (ulotka).
- **Caritas diecezjalna:**
- ✓ wdrożenie systemu prewencji w ośrodkach opiekuńczych, w których przebywają osoby niepełnosprawne umysłowo i fizycznie;
 - ✓ wdrożenie systemu prewencji w domach dziecka i innych

ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez diecezję.

c) Profilaktyka wskazująca

- ukierunkowana jest na jednostki i grupy wysokiego ryzyka, demonstrujące pierwsze symptomy zachowań ryzykownych
- celem jest niedopuszczenie do pogłębiania się problemów, i stopniowe ich eliminowanie oraz tworzenie skutecznych czynników ochronnych (redukowanie, informowanie o możliwościach zdrowego stylu życia)
- zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci których dotknęła przemoc seksualna
- zajęcia ze sprawcą wykorzystania seksualnego
- do profilaktyki wskazującej zalicza się też działania z zakresu redukcji szkód

➤ **Duszpasterstwo Rodzin**

- ✓ budowanie wsparcia dla rodzin, których członków dotknęła przemoc seksualna, także dla tych, gdzie któryś z członków okazał się sprawcą wykorzystania seksualnego (poszerzenie zespołu centrum Pro-Familia o specjalistów – terapeutów, psychologów);
- ✓ promocja ochrony dzieci i młodzieży w środowiskach pozakościelnych.

➤ **Caritas diecezjalna**

- ✓ budowanie wsparcia dla rodzin, których członków dotknęła przemoc seksualna, także dla tych, gdzie któryś z członków okazał się sprawcą wykorzystania seksualnego poprzez pracę ze specjalistami – terapeutami, psychologami.

5. Strategia ewaluacji programu jako zaplanowane działanie.

- a. program prewencji będzie systematycznie monitorowany, poddawany ewaluacji.
- b. podstawowymi metodami i technikami ewaluacji będą:
 - ✓ badania kwestionariuszowe skierowane raz w roku do proboszczów poszczególnych parafii;
 - ✓ listy obecności z szkoleń i spotkań dotyczące prewencji;
 - ✓ opracowanie raportów z wyżej wymienionych badań przeprowadzą Księża Dziekani w poszczególnych dekanatach, raport z badań przesłane zostaną do delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży;
 - ✓ analiza dokumentów;
 - ✓ obserwacja.

Wnioski z ewaluacji będą sporządzone w postaci raportu i przedstawiane zostaną Biskupowi Kaliskiemu.

Aneks II

Oświadczenie o zapoznaniu się i stosowaniu norm w posłudze duszpasterskiej i w życiu osobistym.

Poniższą deklarację należy przedstawić do podpisu każdej osobie (biskupom, księżom, osobom konsekrowanym, seminarzystom, wychowawcom i nauczycielom, animatorom, wolontariuszom, praktykantom, stażystom...), która podejmuje na terenie diecezji kaliskiej jakąkolwiek odpowiedzialność wobec dzieci i młodzieży, po uprzednim zapoznaniu ich z treścią dokumentu, wynikających z niego obowiązków, opisanych procedur i konsekwencji prawnych.

Ja inkardynowany do diecezji kaliskiej, skierowany do nauczania religii w placówkach oświatowych, pełniący obowiązki w czasie turnusu wakacyjnego, przygotowujący się do pracy lub już pracujący z małoletnimi lub, oświadczam, że: zapoznałem się z dokumentem „By chronić dzieci i młodzież. Normy ochrony dzieci i młodzieży w diecezji kaliskiej”, rozumiem jego treści i wynikające z niego obowiązki, opisane procedury i grożące mi konsekwencje prawne.

Przyjmuję do wiadomości, że nieprzestrzeganie przeze mnie wyżej wymienionych norm traktowane będzie jako poważne naruszenie podstawowych obowiązków związanych z moim statusem i powierzoną odpowiedzialnością, z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami określonymi przez prawo kanoniczne i państwowe, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

Miejscowość, data:

.....
własnoręczny podpis

* Właściwe podkreślić.

Aneks III

Oświadczenie nowozatrudnionego katechety o niepopelnieniu przestępstw nadużycia wobec nieletnich

Ja, mając podjąć posługę katechety w placówkach oświatowych na terenie diecezji kaliskiej oświadczam, że nie popełniłem czynów zabronionych, o których mowa w art. 197-202 Kodeksu karnego oraz w odnośnych przepisach prawa kościelnego.

Miejscowość, data:

.....
własnoręczny podpis

Aneks IV

**Lista składających oświadczenie zapoznania się z normami
(biskupi, prezbiterzy, diakoni, alumni, katecheci, doradcy życia
rodzinnego, pracownicy i wolontariusze *Caritas*, pracownicy
i wolontariusze kościołni posługujący w parafii)**

l.p.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Data zapoznania się z normami

Aneks V

Lista obecności uczestników szkoleń

Nazwa szkolenia:

Miejsce i data przeprowadzenia:

l.p.	Nazwisko i imię	Własnoręczny podpis

Aneks VI

Wybrane dokumenty

1. Jan Paweł II, List Apostolski *Sacramentorum sanctitatis tutela*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/8-list-apostolski-sacramentorum-sanctitatis-tutela.html?Itemid=109>

2. Normy *De gravioribus delictis* po zmianach w 2010 r.

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/24-normy-de-gravioribus-delictis-po-zmianach-w-2010-r.html?Itemid=109>

3. Franciszek, *List do Ludu Bożego*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/42-franciszek-list-do-ludu-bo%C5%BCego.html?Itemid=109>

4. Franciszek, *Przemówienie na zakończenie spotkania w Watykanie nt. ochrony małoletnich w Kościele*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/125-franciszek-przem%C3%B3wienie-na-zako%C5%84czenie-spotkania-w-watykanie-nt-ochrony-ma%C5%82oletnich-w-ko%C5%9Bciele.html?Itemid=109>

5. Franciszek, *Fragment posynodalnej Adhortacji Apostolskiej Christus Vivit*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/132-franciszek-po%C5%82o%C5%BCy%C4%87-kres-wszelkiego-rodzaju-nadu%C5%BCycom-fragment-christus-vivit.html?Itemid=109>

6. Franciszek, *Motu Proprio Vos estis lux mundi*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/134-franciszek-motu-proprio-vos-estis-lux-mundi.html?Itemid=109>

7. Kongregacja Doktryny Wiary, *Okólnik do Konferencji Episkopatów*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/9-stolicy-apostolskiej/32-kongregacja-doktryny-wiary-ok%C3%B3lnik-do-konferencji-episkopat%C3%B3w-w-sprawie-opracowania-%E2%80%9Ewytycznych%E2%80%9D.html?Itemid=109>

8. Konferencja Episkopatu Polski, *Prewencja nadużyć seksualnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/10-episkopatu/17-kep-prewencja-nadu%C5%BCy%C4%87-seksualnych-w-pracy-duszpasterskiej-i-wychowawczej.html?Itemid=109>

9. Konferencja Episkopatu Polski, *Wytyczne dotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/10-episkopatu/43-kep-wytyczne-dotycz%C4%85ce-wst%C4%99pnego-dochodzenia-kanonicznego.html?Itemid=109>

10. Wyniki kwerendy na temat wykorzystywania seksualnego nieletnich w Kościele w Polsce

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/10-episkopatu/130-wyniki-kwerendy-na-temat-wykorzystywania-seksualnego-nieletnich-w-ko%C5%9Bciele-w-polsce.html?Itemid=109>

11. Słowo biskupów do wiernych *Wrażliwość i Odpowiedzialność*

<https://cod.ignatianum.edu.pl/component/content/article/10-episkopatu/135-wra%C5%BCliwo%C5%9B%C4%87-i-odpowiedzialno%C5%9B%C4%87-s%C5%82owo-biskup%C3%B3w-do-wiernych.html?Itemid=109>

NOTATKI:

